

АРИСТОФАН

ЖЕНСКИЯТ ПРАЗНИК

Превод от старогръцки: Александър Ничев, 1985

chitanka.info

ЛИЦА

МНЕЗИЛОХ — тъст на Еврипид

ЕВРИПИД

СЛУГА НА АГАТОН

АГАТОН

ЖЕНА

ХОР ОТ УЧАСТНИЧКИ В ПРАЗНИКА ТЕСМОФОРИИ

ДВЕ ЖЕНИ

КЛИСТЕН

ПРИТАН

СТРАЖАР — скит

Действието се развива в Атина.

ПРОЛОГ

Сцената представлява къщата на поета Агатон и храма на Тесмофорите.

Влизат Еврипид и Мнезилох.

МНЕЗИЛОХ *(на себе си)*

Ще съмне ли за мен, о Зевсе, някога?
Ще ме осмърти, от зори сме хукнали!
Кажи, преди да изхвърчи далакът ми,
къде ме водиш, Еврипиде, моля те!

ЕВРИПИД

Ненужно е да слушаш — със очите си
ще видиш!

МНЕЗИЛОХ

Как? Кажи го пак. Не трябвало
да слушам?

ЕВРИПИД

Да, което сам, с очите си
ще видиш!

МНЕЗИЛОХ

А да гледам?

ЕВРИПИД

Не, което е
потребно да се долови с ушите ти.

МНЕЗИЛОХ

Какъв съвет ми даваш! Много умен е!

Не трябва ни да гледам, ни да слушам, а?

ЕВРИПИД

Природно туй са две различни дейности.

МНЕЗИЛОХ

Кое, слухът и гледането?

ЕВРИПИД

точно тъй.

МНЕЗИЛОХ

Как тъй различни?

ЕВРИПИД

На, разграничили се:
от Хаоса се отделил пръв Етерът,
и той създал животните във себе си;
измайстори око, с което трябвало
да гледат, според сферата на слънцето;
за слух пробил фунийка във ушите им.

МНЕЗИЛОХ

Фунийка? Да не виждам и не чувам, а?
О, радвам се, че го научих, бога ми!
Прекрасна вещ е ученият разговор!

ЕВРИПИД

Таквиз от мен ще чуеш много.

МНЕЗИЛОХ

Я кажи,
при всички тези добрини ще мога ли
да усвоя двукракото куцукане^[1]?

ЕВРИПИД

Ела насам и слушай.

МНЕЗИЛОХ

Ей ме.

ЕВРИПИД

Виждаш ли
вратичката, хей тази?

МНЕЗИЛОХ

Мисля, виждам я,
о боже!

ЕВРИПИД

Млъквай!

МНЕЗИЛОХ

Млъквам за вратичката.

ЕВРИПИД

И слушай!

МНЕЗИЛОХ

Да, и млъквам за вратичката.

ЕВРИПИД

Тук обитава Агатон, прочутият,
трагикът.

МНЕЗИЛОХ

Агатон? По-точно кой е той?
Аз знам един... А, черният, борецът ли?

ЕВРИПИД

Не, друг един...

МНЕЗИЛОХ

Не съм го виждал никога.

Брадатият?

ЕВРИПИД

Не си го виждал никога?

МНЕЗИЛОХ

Не, мисля, че не съм го виждал, бога ми!

ЕВРИПИД

Прекарал си го, но не знаеш, сигурно.

Вратата на Агатон се отваря.

Но я да се отдръпнем, че слугата му
излиза. Носи огън, клонки миртови —
във жертва на поезията, види се.

Скриват се.

СЛУГАТА (*от прага на къщата, тържествено*)

В благочестие нека народът мълчи,
като склочи уста. В господарския дом
се намира на Музите сонмът, и той
в този миг съчинява поема.

Нека сдържа дихание кротък ефир,
нека тъмнозелена морска вълна
не звучи...

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Барабам^[2]!

ЕВРИПИД (*тихо*)

Ей, какво вика той?

СЛУГАТА

... и хвъркати породи нека заспят,

зверовете, които търчат из леса,
да останат в покой!

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Барабам, барабам!

СЛУГАТА

Агатон сладкогласният, нашият вожд,
е отново готов...

МНЕЗИЛОХ (*високо*)

Да се клати ли, а?

СЛУГАТА

Кой продума това?

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Този кротък ефир.

СЛУГАТА

... да постави на драма подпори добри.
Нови сводове свива от кръшни слова,
и едни изчегъртва, а други лепи,
метонимии, речи крилати кове,
лее възъчни форми, закръгля кълба,
прави плавен обрат...

МНЕЗИЛОХ (*високо*)

И се дави в разврат^[3]!

СЛУГАТА

Кой простак доближава до тия стени?

МНЕЗИЛОХ (*тръгва към къщата*)

Този, който и тебе, и твоя поет
сладкогласен готов е сред тия стени
с тоя грездей закръглен, и надебелен,

и изправен да ви оправи!

СЛУГАТА

От млад ще да си бил ти, старче, никаквец!

ЕВРИПИД (*също тръгва към къщата; към Мнезилох*)
Любезни, я пусни човека!

(*Към Слугата.*)

Моля те,
викни ми Агатона обезателно.

СЛУГАТА

Недей ме моли. Ще излезе ей сега.
Започва той една поема. Зима е,
та да се вият стихове е трудничко,
ако не дойде тук, отвън, на слънцето.

ЕВРИПИД

Какво да правя?

СЛУГАТА

Ще излезе, чакай го.

ЕВРИПИД (*отчаяно*)

О, Зевсе,
какво решаваш да ми сториш този ден?

МНЕЗИЛОХ (*към Еврипид*)

Заклевам те, каква е тази работа?
Кажи да зная. Гледам, пъшкаш, мрачен си...
Не крий от мене, че нали сме сродници!

ЕВРИПИД

Едно голямо зло ми е замесено!

МНЕЗИЛОХ
Какво?

ЕВРИПИД
Ще се решава днеска жив ли е
все още Еврипид, или е мъртъв.

МНЕЗИЛОХ
Но днес не съдят никакви съдилища,
нито Съветът има заседание!
Че днес са Тесмофориите — втори ден!

ЕВРИПИД
Затуй очаквам своето погубване.
Жените правят срещу мене заговор,
и днес ще заседават за смъртта ми те
във храма на богините.

МНЕЗИЛОХ
Причината?

ЕВРИПИД
Че ги очерням своите трагедии.

МНЕЗИЛОХ
Тогава с право ще пострадаш, бога ми!
Но ти какво измисли срещу плана им?

ЕВРИПИД
Да убедя поета Агатон, та той
да дойде в храма.

МНЕЗИЛОХ
Все пак за какво ти е?

ЕВРИПИД

Участвувайки в женското събрание,
да каже нещо в моя полза.

МНЕЗИЛОХ

Явно ли,

или пък тайно?

ЕВРИПИД

Тайно, чрез предрешване.

МНЕЗИЛОХ

Отличен ти е планът, съответствува
на нрава ти. В лъжи сме ненадминати.

ЕВРИПИД

Мълчи!

МНЕЗИЛОХ

Защо, бе?

ЕВРИПИД

Агатон! Задава се!

МНЕЗИЛОХ

Къде е той?

ЕВРИПИД

Къде? Върху машината.

Явява се върху театрална машина Агатон, облечен по женски и с женски украшения.

МНЕЗИЛОХ

Но сляп ли съм? Че мъж не виждам никъде
тъдява, виждам аз Кирена, курвата.

ЕВРИПИД

Мълчи сега! Подготвя рецитация.

МНЕЗИЛОХ

Пътеки мравчи^[4] или цъмъникане?

АГАТОН (*ту декламира като корифей, ту пее като хор*)

„Вземете, девойки, свещената факла
на двете подземни богини и с волна
мисъл виком извийте танц!“

(Подражава на хор.)

„Кое божество да възпеем?
Назови го. Аз лесно скланям
божества да възпявам.“

„Призовавайте вие, Музи,
Стрелеца със златния лък,
Феб, който вдигна стените
на симоентската^[5] земя!“

(Подражава на хор.)

„Привет с най-хубавите песни
на тебе, Фебе, че със чест ни^[6]
покрива твоят дар свещен!“

„И възпейте Девицата сред дъбородните
планини, Артемида, горянката!“

(Подражава на хор.)

„Следвам, като призовавам
и облажавам свещения плод Латонин,
девствената Артемида!“

„Латона и звуците цитрени азийски,
и стройните вихрени танци

на фригийските Харити!“

(Подражава на хор.)

„Славя царицата Латона
и китарата, майка на химни,
възвестени от мъжки глас!
Бляска в очите божествени
светлина и премина мигом през нашия
поглед. Та затова
прославяй царя Феб.“

(Подражава на хор.)

„Привет, честити сине Латонин!“

МНЕЗИЛОХ

Какъв напев, Генетилиди^[7] царствени!
Тъй женствен и като целувка сладостен!
Тъй сладострастен беше той, че, слушайки,
усетих гъделичкане във задника.
Но, момко — ако ти си момък, — питам те
подобно на Есхил във „Ликургията“^[8],
отде си, женчо? Где ти е родината?
Каква е тази дреха? Туй смешение?
Хем лира, хем одежда жълта! Панделка
и кожа! Сутиен, шишенце с олио^[9]!
Това са толкова несходни работи!
Какво сближава меча с огледалото?
И ти самият как се водиш, мъж ли си?
Къде у тебе грездей, плащ и кундури?
Жена ли си? Че циците къде ти са?
Кажи! Мълчиш? Но щом не даваш отговор,
тогаз да те определя по песните?

АГАТОН

О старче, старче, твоите язвителни
слова дочух, но те не ме засегнаха.
Костюмът ми е съответен с мислите.
Поетът, като пише драми, нужно е
към тях да се пригажда по държание.
Ако създава женски драми, редно е
телесно в женски нрави да участва.

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Ами, когато пишеш „Федра“, яздиш ли^[10]?

АГАТОН

Ако създава мъжки, в организма му
това е налице. Каквото нямаме,
добиваме посредством подражание.

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

А пишеш ли за сатири^[11], повикай ме,
с навирен член отзад ще ти съдействувам.

АГАТОН

Но впрочем гледка твърде неприятна е
поет космат и селяндурин. Знай все пак,
че оня Ибик, Анакрѐон теоски^[12],
Алкей, които вляха сок във песните —
със панделки, по женски, са се носили.
И Фрѐних — ти си чувал, без съмнение —
бил хубав, но и се обличал хубаво.
И драмите му затова са хубави.
Човек твори съгласно естеството си.

МНЕЗИЛОХ

Филокъл е грозник и с грозно творчество,
Ксенокъл е злобник — със злобно творчество,
а Теогнид безлик — с безлико творчество.

АГАТОН

Естествено. Разбрах аз тези работи
и сам поправих себе си.

МНЕЗИЛОХ

Как моля те?

ЕВРИПИД

Ха стига лая. Като почнах работа
на неговата връст, и аз бях същият.

МНЕЗИЛОХ

Блазе ти за такова възпитание!

ЕВРИПИД

Но да река защо съм тука.

АГАТОН

Слушам те.

ЕВРИПИД

„Мъдрецът, Агатоне, може в малка реч
да изрази красиво много работи^[13]“.

И аз, ударен от внезапно бедствие,
дойдох при тебе със молба.

АГАТОН

С каква молба?

ЕВРИПИД

Жените днес, в деня на Тесмофорите,
ще ме погубят, че ги черня в драмите.

АГАТОН

С какво ще ти помогнем следователно?

ЕВРИПИД

Ти всичко можеш. Седнеш ли инкогнито
между жените, както имаш женски вид,
и реч за мене издържиш, избавен съм.
Ти само би говорил по достойния
за мене начин.

АГАТОН

Защо не си поемеш сам защитата?

ЕВРИПИД

Ще ти обадя. Най-напред: познават ме,
па съм и стар, и побелял, с брадище съм,
а ти си краснолик и бял, избръснат си,
гласът ти — женски, нежен си, приятен си.

АГАТОН

Чуй, Еврипиде...

ЕВРИПИД

Да?

АГАТОН

и писа някога:

„Ти с радост гледаш светлината, смяташ ли,
че татко ти не ѝ се радва?“^[14]

ЕВРИПИД

Мое е.

АГАТОН

Тогавя не очаквай, че бедата ти
ще носим ние. То ще е безумие.
Каквото си е твое зло, носи си го.
Че трябва да понасяме теглата си
съвсем не с хитрост, ами чрез търпение.

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Ти, педеро, си си разтегнал задника
съвсем не с думи, ами чрез търпение.

ЕВРИПИД
Защо се плашиш да вървиш на празника?

АГАТОН
По-зле то тебе ще умра.

ЕВРИПИД
Но как?

АГАТОН
Е как!

Като крадец на нощните им тайнства
и похитител на Киприда — женската.

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)
Я, ти крадец! По-скоро са те минали.
Но все пак твоят предлог е внушителен.

ЕВРИПИД
Какво ще го направиш ли?

АГАТОН
Не ме моли.

ЕВРИПИД
О, триж нещастен аз! Умрях!

МНЕЗИЛОХ
Приятелю,
роднино, Еврипиде, не губи кураж!

ЕВРИПИД
Добре, какво да сторя?

МНЕЗИЛОХ

Него поврага
прати, а мен използвай за нужното.

ЕВРИПИД

Понеже само ми се предлагаш, ха сега,
свали си тая дрешка.

МНЕЗИЛОХ

На земята е.

Сега какво?

ЕВРИПИД (*посочва брадата на Мнезилох*)

Това, ей тук, обръсваме,
а долното ще обгорим.

МНЕЗИЛОХ

Съгласен съм.

Не бих ти правил инак предложение.

ЕВРИПИД

Бръснач ти носиш, Агатоне, винаги,
я дай един за малко.

АГАТОН

От кутийката,

ей там, вземи самичък.

ЕВРИПИД

(Към Мнезилох)

Благороден си.

Седни. Надуй едната буза, дясната.

МНЕЗИЛОХ
Ох, ох!

ЕВРИПИД
Какво крещиш? Млъкни, че иначе
ти бутвам тапа!

МНЕЗИЛОХ (*хуква*)
Олеле, ох, олеле!

ЕВРИПИД
Ей, ти, къде тъй?

МНЕЗИЛОХ
В храма на богините.
Кълна се, не оставам тука повече
да бъда клан!

ЕВРИПИД
Ще ти се смеят хората,
тъй както си, с лице полуобръснато!

МНЕЗИЛОХ
Не ме е грижа!

ЕВРИПИД
В никой случай, бога ми,
ела, не ме оставяй!

МНЕЗИЛОХ (*връща се пряко воля*)
Аз нещастният!

ЕВРИПИД
Спокойно! Наведи глава! Не се върти!

МНЕЗИЛОХ

Му-му!

ЕВРИПИД

Какво мучиш? Приключи хубаво.

МНЕЗИЛОХ

Ох, аз, нещастен! Новобранка истинска!

ЕВРИПИД

Не се грижи! Видът ти ще е прелестен!

(Подава му огледало.)

Какво, ще се огледаш ли?

МНЕЗИЛОХ

Дай, моля те!

ЕВРИПИД

Видя ли се?

МНЕЗИЛОХ

Видях Клистен, не себе си^[15].

ЕВРИПИД

Стани, сведи се, да опърля космите.

МНЕЗИЛОХ

Ох, ох, прасе ще стана, аз, нещастният!

ЕВРИПИД

Я донесете факла или лампичка.

(Към Мнезилох.)

Навеждай се сега, пази стърчишката.

МНЕЗИЛОХ

Да, да, ще гледам, бога ми, но пари ми.
Ох, беден аз! Вода, вода, съседи, бре!
Вода, преди да ми е пламнал задникът!

ЕВРИПИД

Спокойно!

МНЕЗИЛОХ

Как спокойно, бре! Запали ме!

ЕВРИПИД

Но вече няма да боли. Най-мъчното
премина вече.

МНЕЗИЛОХ

Тю, каква пушилка, бе!
Аз цял съм обгорен около задника!

ЕВРИПИД

Не се грижи! Ще те отмият с гъбичка.

МНЕЗИЛОХ

Ще плаче, който ще ми мие задника.

ЕВРИПИД

Ти, Агатоне, отклони молбата ми,
тогава дай му сутиен и някаква
наметка. Няма да речеш, че нямате.

АГАТОН

Вземете, послужете си.

МНЕЗИЛОХ

Какво сега?

ЕВРИПИД
Какво? Най-първо облечи шафранката.

МНЕЗИЛОХ
Ох, Афродито! Сладък дъх на пищчица!
По-бързо сутиен и пояс!

ЕВРИПИД
На̀ ти ги!

МНЕЗИЛОХ
Пооправи ми край нозете дрехата.

ЕВРИПИД
Кордела за коса ми трябва.

АГАТОН
Ето ти,
аз сам я нося нощем на главата си.

ЕВРИПИД
За бога, точно то ни беше нужното!

МНЕЗИЛОХ
Отива ли ми?

ЕВРИПИД
А, великолепно е!

(Към Агатон.)

Наметка дай ми.

АГАТОН

Вземай от кушетката.

ЕВРИПИД
Обувки трябва!

АГАТОН
Ето, вземай моите!

МНЕЗИЛОХ
Прилягат ли ми? Ти ги носиш теснички.

АГАТОН
Ще видиш сам. Но вече имаш нужното,

(към персонала на театралната машина)

така че бързо вътре ме отнасяйте!

Машината прави полукръг, Агатон изчезва.

ЕВРИПИД
Макар и външно, все пак се превърна той
в жена. Но заприказваш ли, то нека е
по женски, убедително!

МНЕЗИЛОХ
ще гледаме.

ЕВРИПИД
Върви сега.

МНЕЗИЛОХ
Не, не, кълна се по-напред
дай клетва...

ЕВРИПИД

За какво?

МНЕЗИЛОХ

По всички начини
да ме подкрепяш в случай на нещастие.

ЕВРИПИД

Заклевам се в дома на Зевса, в Етера^[16]!

МНЕЗИЛОХ

В потомството на Хипократ, по-хубаво...

ЕВРИПИД

Добре, във всички богове! Заклевам се!

МНЕЗИЛОХ

Помни това: заклева се душата ми,
а не езикът, той не знае клетвата.

ЕВРИПИД

Добре, върви. На храма на богините
се вижда знак, той вика на събрание.
А аз си тръгвам.

Излизат.

Сцената се променя: сега тя представя вътрешността на храма на Тесмофорите. Там са се насъбрали Жените, които образуват Хора.

МНЕЗИЛОХ

(Влиза, облечен като жена; дава си вид, че говори на робиня, която го съпровожда.)

Тук, тракийко, следвай ме.
Я виж, тракийко, как свелеят факлите,
що нещо сажди литнали из въздуха!
Прекрасни Тесмофори, допуснете ме

с добро и пак с добро дома върнете ме.
Снеми, тракийко, кошника, вземи оттам
колача, да го жертвам на богините.
Деетро мила, господарко тачена!
Ти, Персефоно! Дай да мога винаги
да те дарувам! Запази ми тайната!
Дано намери дъщеря ми пътеста
богат съпруг, макар и тъп, и тиквеник!
Да бъде с ум, момчето ми, пишлето ми!
Къде, къде да седна по-удобничко,
че речите да слушам? Ти отивай си,
тракийко, тука роби не присъствуват.

(Сяда между жените.)

---

[1] Чрез двукракото куцукане се означава пълната невъзможност за ходене. ↑

[2] Барабам — междуметие с което поетът изразява насмешката си над високия и наперен стил над Агатоновия слуга. ↑

[3] Обрат... разврат — съзвучие, аналогично на което предлага и оригиналът. ↑

[4] Чрез сравнението *мравчи пътеки* се означават песни, несвързани помежду си, лишени от смислова линия, подобни на мравчето движение, което не се поддава на никакво предвиждане. ↑

[5] *Симоентската* — от Симоент, река в областта Трояда, Мала Азия. ↑

[6] *Песни ... чест ни* — съзвучие, подобно на което има в оригинала. ↑

[7] *Генетилиди* — *Генетилида* е божество, покровителстващо ражданията и родилките; у Аристофан името се среща както в единствено, така и в множествено число. ↑

[8] „*Ликургия*“ — недостигнала до нас тетралогия на Есхил. ↑

[9] Олиото служело за натриване на тялото при гимнастически игри и упражнения. ↑

[10] Глаголът „яздя“ има и значение на „*futuo*“, с което се употребява в случая. ↑

[11] *Сàтири* (ед. ч. сàтир) — горски и полски божества, получовеци-полукозли, спътници на бог Дионис, олицетворения на мъжката полова сила. Последното прави разбираема репликата на Мнезилох. ↑

[12] *Теоски* — от Теос, град в Мала Азия. ↑

[13] Стихове от Еврипидовата трагедия „Еол“, недостигнала до нас. ↑

[14] Пасаж из Еврипидовата трагедия „Алкестида“ (думи на стария Ферет към сина му Адмет). ↑

[15] Мнезилох намира, че, лишен от брадата си, прилича на женоподобния Клистен. ↑

[16] Стих от Еврипидовата трагедия „Меланипа“, недостигнала до нас. ↑

ПАРОД

ЕДНА ЖЕНА

Замълчете! Замълчете! Молете се на двете Тесмофори, тоест Законодателки, на Плутос, на Калигения, на Хранителката на младежта, на Хермес и на Харитите — това наше сегашно събрание и заседание да мине прекрасно и отлично, със много полза за града на атинците и щастливо за самите нас. Нека победи оная жена, чиито дела и думи ще бъдат най-добри за народа на атинците и за народа на жените. Затова се молете и за своето собствено благо. Ие, Пеан, ие, Пеан, ие, Пеан! За наша радост!

ХОР

Приемаме речта и молим
родът на боговете да покаже,

че тя му е приятна.

Зевсе преславни, ти, златолирни боже^[1],
който владееш свещения Делос,
и ти, всемогъща, светлоока, злато-
оръжна дево^[2], която живееш
в най-желания град, ела при нас!
И ти, многоименна^[3], зверорубийце,
вейко на златоока Латона,
и ти, почитани Посейдоне,
царю на морските бездни,
напусни дълбините рибообилни^[4],
бясно разбунени! Щерки на морския Нерей,
нимфи, скитници планински!
Нека златна лира
прокънти със тези наши
молебствия! Да бъде плодносно
събирането на жените

благородни от Атина!

ЖЕНАТА

На боговете от Олимп — на мъжките
и женските, — и от Питон — на мъжките
и женските, — от Делос — пак на мъжките
и женските, на всички други — молим се!

И ако някой готви зло за женския
народ или пък преговаря с персите
и с Еврипид, за да съсипят някак си
жените, или смята да тирунствува,
или да доведе тиран^[5], или пък е
издал, че някоя жена откраднала
дете; ако робинята на някоя
жена се разбърбори пред съпруга ѝ
или, като я пратят с вест, подправи я;
или ако любовник мами някоя
и никога не дава обещаното,
ако на мъж подарък прави бабичка,
ако приема да от други някоя
и тъй предава за пари любимия,
ако търговецът или търговката
ни лъжат във парите или в мярката —
да пукнат и самите те, и тяхната
фамилия! А пък за нас — молете се
небето да ни дава всяко щастие!

ХОР

И ние молим с теб: дано
за този град и за народа
молитвите докрай да се изпълнят,
а най-много да сполучат
отличните ораторки, които пък
ни мамят и престъпват тези клетви
тържествени, от жажда за облага
и във вреда на всички нас,
или желаят да смутят

декрети и закон
и съобщават на врага ни
нашите тайни,
или докарват персите у нас
за гибел на страната,
са безбожни престъпници спрямо града.
Ти, вседържителю,
Зевсе, потвърди това,
та боговете да ни подкрепят,
макар че сме жени^[6]!

---

[1] Златолирният бог е Аполон. ↑

[2] Златооръжната дева е Атина. ↑

[3] Многоименната е Артемида. ↑

[4] Епитетът *рибообилен*, отнесен към морето, е свързан с Омировата поетическа традиция. ↑

[5] Атиняните били много чувствителни на темата тирания, името тиран им било омразно, и все пак втората половина на V в. пр.Хр. предлага много примери, когато вождове на демокрацията се държат като тирани, като неограничени монарси. ↑

[6] Последният стих е комическо противоречие със сериозния тон и смисъл на предходното. ↑

ПЪРВИ ЕПИЗОД

ЖЕНАТА (*в роля на глашатайка*)

Хей, чуйте всички! Женското събрание
реши, при председателката Тимоклия,
ораторка — Сострата, протоколчица —
Лизила, да се свика заседание
на празника във чест на Тесмофорите,
на неговия втори ден, на ранина,
когато сме свободни, да разгледаме
проблемата за Еврипид, как именно
да се накаже. Ние всички смятаме,
че е престъпник. Има ли оратори?

ПЪРВА ЖЕНА

Аз.

ЖЕНАТА

Но сложи венеца на главата си^[1].

ХОР

Шът! Внимание! Мълчете!

Тази се изкашля
по ораторски. Изглежда,
дълго ще приказва.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Заклевам се в богините, не с някаква
амбиция взех думата, приятелки.
От дълго време страдам аз, нещастната,
когато гледам как сме злепоставяни
от Еврипид, сина на продавачката
на зеленчук^[2], с безчетни унижения.

Че с кой порок не е натрил челата ни?
Къде не ни е клеветил? Та стигат му
трагически актьори, хор и зрители,
да ни нарича блудници, развратници,
пияници, бърбурки и предателки,
нищожества и напаст за мъжете ни!
А те, едва се върнат от театъра,
и гледат изпод вежди, дирят няма ли
укрит любовник някъде из къщата.
Това, което някога сме вършили,
сега не може. Той внуши на нашите
мъже безброй злини. Плете ли някоя
жена венец, изглежда, че е влюбена.
Събори прибор, шетайки из къщата —
мъжът я пита: „За кого си мислеше?
Бездруго за коринтския ни гостенин^[3]!“
Сестрата болна, ей го братът, казва й:
„Цвета ти ми се вижда подозрителен!“
Нататък. Иска някоя бездетница
да вземе чуждо — просто невъзможно е.
Мъжете край жените си насядали.
Пред старите мъже, които вземаха
девойки, той ни клевети, та старците
не искат да се женят вече, казвайки:
„За стар съпруг жената е владетелка.“^[4]
Заради него запечатват женските
покои вече и поставят лостове,
та ни следят, и най-подир отглеждат си
молоски псета^[5], ужас за любовника.
И туй простете. Но каквото някога
самички стопанисвахме и вземахме —
брашно, зехтин и вино, — тези работи
са вече невъзможни. Че мъжете ни
ключета тайни носят, мръсна работа,
спартанско производство, с три езичета.
По-рано ние вратнята отваряхме,
поръчвайки халчица за три грошчета.

Но Еврипид, бедата на къщята ни,
научил ги да носят на гърдите си
печатчета със сложна червоядина.
И затова изказвам възглед: как да е
да му измислим смърт — било с отравяне,
било по други някакви си начини, —
за да умри. Туй казвам явно, другото
ще го напишем ний със секретарката.

ХОР

СТРОФА

Никога не съм видяла
друга толкоз хитроумна,
тъй способна да говори.
Тя приказва справедливо.
Всички облици разгледа,
всичко претегли с ум и с мъдра мисъл,
тя приведе аргументи,
изнамерени добре.
Тъй че, ако заговори
сам Ксенокъл, син Каркинов,
той, в сравнение със нея,
ще изглежда,
мисля, просто празнодумец.

ВТОРА ЖЕНА

И аз излизам с кратичко изказване.
Тя каза всички главни обвинения.
Ще ви река какво сама съм патила.
Умря във Кипър моят мъж, остави ми
дечица пет, които аз едвам-едвам
изхранвах, виейки венци за цветния
пазар. Добре ли, зле ли — преживявахме.
Но ето, той чрез своите трагедии
внуши, че богове не съществували,
и днес не харчим даже половината.

Затуй говоря и съветвам всички ви —
по хиляди причини накажете го!
Дивашки то ни пакости, приятелки,
отхранен сред треви и диви корени^[6]!
Но тръгвам за пазара — трябва двадесет
венци да изплета за мъжки пирове^[7].

ХОР

В тази реч се проявява
нова доблест, по-блестяща
от онази.
Ей, какви ги набърбори —
все на място, все разумно,
все с една лукава мисъл,
разбираемо и ясно!
Авторът на тази дързост
трябва здраво,
с лихва да ни заплати!

МНЕЗИЛОХ

Това, че като чухте за злините му,
жени, към Еврипид възнегодувахте
и яростта преля, не е за чудене.
И аз сама — заклевам се в децата си —
го ненавиждам, ако съм на себе си.
Обаче да се разберем! Самички сме,
оттук не ще излезе нито думица.
Защо го обвиняваме чак толкова
и ни тежи, че сочи прегрешения
две-три, когато с хиляди ги имаме?
Мълча за други, ще река за себе си —
аз имам сума грехове. Най-страшен бе
грехът, когато трети ден бях женен,
а пък до мен мъжът ми спеше. Имах аз
приятел, който, като бях момиченце
седемгодишно, ми отне моминството.
Та той от страст зачука на вратата ми.

Разбрах и тайно слязох от постелята.
Мъжът ми пита: „Де отиваш?“ Казвам му:
„Стомах ме вие, мили мъжо, зле ми е,
та в нужника отивам.“ — „Е, върви тогаз!“
И той застрива хвойна, копър, мащерка.
Залях с вода, за да не скърцат, пантите,
и ей ме при любовника. Изклати ме,
прегъната до вѣнкашния жертвеник
и хваната за лавъра му. Виждате,
туй Еврипид не го е казвал никога.
Не казва също как се клатим с робите,
с конярите, когато друг си нямаме,
ни как, след като нощем сме се връткали,
чеснов лук дѣвчем сутрин, та дохождайки
от пост мъжът, като надуши чесъна,
да не помисли нещо лошо.

(Към една съседка.)

Гледаш ли,
не го е казал! Дрънкар е за Федра ли?
Какво ни е на нас? Ала не казва той
как някоя жена, като показвала
на своя мъж наметката си — гледай я
на светлото! — облича си любовника
във нея и го пуца — туй не казва, де!
А зная друга — десет дена викала,
че ражда, и накрай купува бебенце.
А пък мъжът ѝ тича за лекарствата,
по-бързо да роди. Донася бабичка
в гърне детето, пълна му устичката
със мед, да не пици. По знак на бабата
онази вика: „Бягай, мъжо, почнах май
да раждам!“ А пък то — детето, ритнало
гърнето. Той, мъжът, изтичал радостен,
тя дръпнала меда, детето ревноло.

И тая мръсна бабичка изтичала
с усмивка към съпруга и му каза:
„Роди ти лъвче, лъвче, твое копие,
във всичко като тебе, и пишлето му
е също като твоето — шишарчица!“
Нима не вършим тази подлост? Вършим я!
След туй от Еврипид се възмуцаваме,
макар че не търпим според делата си!

ХОР

АНТИСТРОФА

Чудно нещо е това!
Откъде се взе пък тая?
И коя земя отхрани
тази твар дебелоока?
Тя, коварната, сред бял ден
тъй безсрамно го приказва!
Никога не бих го сметнала
за възможно между нас!
Всичко е възможно вече!
Има стара поговорка:
Надзърни под всеки камък,
че току-виж,
те ухапал... ретор скрит^[8]!

Жените са безсрамници, природно са такива,
и няма по-голямо зло от тях, освен... жените.

ПЪРВАТА ЖЕНА

В Аглавра^[9] се заклевам аз, жени, не сте с ума си.
Какво, магьоса ли ви тя, или пък нещо друго,
че я оставяте така да дрънка тая чума
за всички ни? Коя от вас желае... ако няма,
с робините ще донесем самите ние пепел,
ще ѝ оцавим тази част, за в бъдеще да знае,

самата като е жена, жените да не хули!

МНЕЗИЛОХ

Не тази част, не, не, жени! Ако законът дава да се изкажем до една, като жени свободни, та казах аз за Еврипид каквото смятам право, нима оскубана от вас ще бъда аз отплата?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Не трябва ли да си платиш? Та ти едничка дръзна да се застъпиш за мъжа, направил много пакост на нас, измисляйки със цел сюжети с разни лоши жени, представя Федри той и Меланипи! Няма у него Пенелопа, не, защото е почтена!

МНЕЗИЛОХ

Причината я зная аз: че няма Пенелопи между сегашните жени, а до една са Федри.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Вий слушате, нали, жени, с какво наново тази негодница ни клевети!

МНЕЗИЛОХ

Не съм изрекла още докрай това, което знам. Да кажа ли и друго?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Но нямаш вече! Преди миг изгърси всичко лошо.

МНЕЗИЛОХ

Не, не, и хилядната част не съм изрекла още!
Не казах, видиш ли, това: как, с гребена в ръката, си точим с този инструмент от виното^[10]...

ПЪРВАТА ЖЕНА

Да пукнеш!

МНЕЗИЛОХ

... от Апатуриите как раздаваме месото
на сводници, а пред света — уж котката...

ПЪРВАТА ЖЕНА

Ох, дрънкаш!

МНЕЗИЛОХ

... или как друга своя мъж със брадва умъртвила —
не казах. Как с треви една мъжа си подлудила,
как друга в банята си гроб направила...

ПЪРВАТА ЖЕНА

Да треснеш!

МНЕЗИЛОХ

... в Ахарна за баща си.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Не, това е нетърпимо!

МНЕЗИЛОХ (*към първата жена*)

Ни как си заменила ти, когато ражда твоята
робиня, нейното момче със твоето момиче.

ПЪРВАТА ЖЕНА

В богините ти се кълна! Ти няма да харосаш!
Ще те оставя без коса!

МНЕЗИЛОХ

Смей само да ме пипнеш!

ПЪРВАТА ЖЕНА

Тогава на!

(Удря го.)

МНЕЗИЛОХ

Тогава на!

(Удря я.)

ПЪРВАТА ЖЕНА

Филиста, дръж ми плаща!

МНЕЗИЛОХ

Ти само докосни ме, аз, кълна ти се...

ПЪРВАТА ЖЕНА

Какво пък?

МНЕЗИЛОХ

Онази питчица сусам — отсам ще я изкараш!

ХОР

Я прекратете тоя спор! Забързана притичва една жена към нас. Но млък, преди да бъде тука, спокойно нека разберем какво ще ни говори.

---

[1] Ораторите в Народното събрание, преди да започнат речта си, поставяли венец на главата си. ↑

[2] Една от постоянните закачки на Аристофан спрямо Еврипид, срв. напр. заб. 22 към „Ахарняни“ — Аристофан често се глуми над факта, че майката на Еврипид била продавачка на зеленчук. ↑

[3] Стих из Еврипидовата трагедия „Стенебея“, недостигнала до нас. ↑

[4] Стих из Еврипидовата трагедия „Феникс“, недостигнала до нас. ↑

[5] Молоските кучета (от областта Молосия, в Епир) били прочута ловджийска порода. ↑

[6] Срв. заб. 24. ↑

[7] Търговията с венци за боговете не върви, но венците за мъжките пиршества спасяват положението. ↑

[8] Според схолията тук се пародира песен, в която се казвало: „Пази се, драги! Под всеки камък има скорпион!“ ↑

[9] Аглавра е дъщеря на Кèкропс и жрица на Атина. ↑

[10] Трудно е да си представим как жените използвали гребена, за да си точат вино. ↑

ВТОРИ ЕПИЗОД

Влиза бегом Клистен, женоподобен мъж

КЛИСТЕН

Жени любезни, сходни са ни нравите.
Страните ми показват — ваш приятел съм.
Та женоман съм и ви ви браня винаги.
Днес, чувайки за нещо важно, свързано
със вас, което дрънкаха по стъгдата,
дойдох да ви го известя, добавйки,
да бдите зорко, да не би нечакано
да падне страшно зло върху главите ви.

ХОР

Кажи, момче. Момче — това е правилно,
додето необрасли са страните ти.

КЛИСТЕН

Разправят, Еврипид изпратил някакъв
стар родственик на вашето събрание.

ХОР

С каква задача и с какъв предумисъл?

КЛИСТЕН

Да разузнае всички ваши планове —
какво възнамерявате да правите.

ХОР

Как? Мъж, а пък не сме го забелязали?

КЛИСТЕН

Обръснал бил го Еврипид, оскубал го
и прочее, та женска му формата.

МНЕЗИЛОХ

И вие вярвате? Та кой е толкова
глупак, че да се съгласи на скубане?
Не вярвам аз, заклевам се в богините!

КЛИСТЕН

Дрън-дрън! Не бих дошъл с това известие,
ако не бях го чул от верен източник.

ХОР

Това е страшна новина за страшна работа!
Ала, жени, не бива да бездействаме,
да дирим трябва, да претърсим всякъде,
къде седи, укрит от нашите погледи.

(Към Клистен.)

И ти търси, та с първата признателност
и втора да получиш, наш защитнико!

КЛИСТЕН *(към първата жена)*

Ти първата, коя си?

МНЕЗИЛОХ *(тихо)*

Накъде сега?

КЛИСТЕН

Ще трябва да ви проверя.

МНЕЗИЛОХ

Нещастие!

ПЪРВАТА ЖЕНА

Коя ли съм? На Клеоним жената съм.

КЛИСТЕН

Хей, вие! Тая булка да познавате?

ХОР

Познаваме я нея, гледай другите.

КЛИСТЕН

Ами коя е тая тук, с детенцето
в ръце?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Това е дойката ми.

МНЕЗИЛОХ (*тихо*)

Свършен съм!

(Иска да се измъкне.)

КЛИСТЕН

Хей, ти, къде отиваш? Стой! Какво ти е?

МНЕЗИЛОХ

Пусни ме да пикая. Ей, безсрамен си!

КЛИСТЕН

Добре, върви. Пък аз съм тука, чакам те.

ХОР

Да, чакай я, но бъди и внимателен.
Едничка нея, драги, не познаваме.

КЛИСТЕН

Пикаеш много дълго!

МНЕЗИЛОХ

Да, приятелю,
пикая мъчно. Вчера мокреш ядохме.

КЛИСТЕН

Какво ми мокриш?

(Дърпа го.)

Хайде, приближавай се.

МНЕЗИЛОХ

Какво ме дърпаш. Болна съм.

КЛИСТЕН

Кажми ми ти,
мъжът ти кой е?

МНЕЗИЛОХ

Питаш за мъжа ми ли?
Хм, знаеш... онзи... там... от Котокидите^[1].

КЛИСТЕН

Как „онзи“? Кой?

МНЕЗИЛОХ

Е, онзи, дето някога...
на онзи, дето... оня... дето...

КЛИСТЕН

Дрънкаш май.
Тук друг път да си идвала?

МНЕЗИЛОХ

Да, бога ми,

ежегодишно.

КЛИСТЕН

А с коя сте заедно?

МНЕЗИЛОХ

С онази... ах, горко ми!

КЛИСТЕН

Празни приказки!

ПЪРВАТА ЖЕНА *(към Клистен)*

Дръпни се. Аз ще я разпитам хубаво
за ланшните ни обреди. Иди, натам,
за да не чуеш — че си мъж.

(Към Мнезилох.)

Каж ми ти,
от обредите кой ни беше първият?

МНЕЗИЛОХ

Я да се сетя кой бе първи! Пийнахме.

ПЪРВАТА ЖЕНА

А после, втори?

МНЕЗИЛОХ

Пийнахме наздравица.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Това са ти го казали. А третият?

МНЕЗИЛОХ

Ксенила пожела паница. Нямаше
цукало.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Дрън! Клистене, идвай, ето го,
за него ни говориш ти!

КЛИСТЕН

Какво сега?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Сега го съблечи. Говори глупости.

МНЕЗИЛОХ

На девет рожби майката събличате!

КЛИСТЕН

Ха сваляй сутиена, безобразнико!

ПЪРВАТА ЖЕНА

Ехе, каква е силна, колко яка е!
И циците не са ѝ като нашите!

МНЕЗИЛОХ

Безплодна съм, не съм забременявала.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Аха! А девет бяха ти дечицата!

КЛИСТЕН

Стани! Къде надолу буташ члена си?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Надървил го! И с хубав цвят, негодникът!

КЛИСТЕН

Ама къде е?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Мина пак отпреде му.

КЛИСТЕН

Че тук го няма!

ПЪРВАТА ЖЕНА

Върна се отзаде му.

КЛИСТЕН

Ти имаш провлак, драги! Мърда членът ти
насам-натам, по-бързо от коринтците^[2]!

ПЪРВАТА ЖЕНА (*към Мнезилох*)

Мръсник такъв! Затуй ли нас ни хулеше,
а Еврипид завардяше!

МНЕЗИЛОХ

Нещастен аз!

Набърках се в такива неприятности!

ПЪРВАТА ЖЕНА

Е, ха, какво да правим?

КЛИСТЕН

Ще го вардите

внимателно, да не избяга някъде.

Пък аз ще го обадя на пританите.

(*Излиза.*)

ХОР

Подир всичко това ние трябва сега да запалим своите лампи
и, притегнати хубаво, като мъже, и захвърлили женските дрехи,
да подирим не се ли е вмъкнал сред нас от мъжете и друг някой

още

и бегом да обходим и целия Пникс, и палатки, и ходове —
всичко!

Почвайте! С нозе чевръсти първо да се устремим
и разучим тихомълком вред. И трябва при това
да не чакаме, че вече няма време за бавеж.
Трябва най-напред по-бързо да изтичаме във кръг.
Хайде, следвай всяка диря,
и дири навред, че може,
без да знаем,
тук и друг да се е скрил!
Вред отправяй зорък поглед,
и натука, и нататък,
всичко точно провери!

Ако, без да го знам, е извършил дела
светотатни, ще бъде наказан, и тъй
за другите люде ще бъде
назидателен пример за скверни дела,
за безбожнишки нрав,
и открито ще казва след туй — богове
съществуват; така
на всички ще внуши да ги почитат,
да зачитат свещения дълг и закон,
и да вършат единствено частни дела.

И ако не постъпват тъй, тогава,
като се хване някой нечестивец,
изгорен от безумство, погубен от бяс,
да върши зло, ще бъде той за всички —
и за всички жени, и за всички мъже —
доказателство явно, че скверни дела
боговете на място наказват!

Ала струва ми се, харно поразтърсихме навред.
И във всеки случай няма някой друг, наврян след нас.

Мнезилох грабва детето то ръцете на една жена.

ПЪРВАТА ЖЕНА

Аха, къде побягна? Чакай, чакай, бе!
Нещастна аз, нещастна аз! Изхули се,
като ми грабна бебето из бозката!

МНЕЗИЛОХ

Креци! Не ще го храниш вече никога,
ако не ме оставите! На, ножа ми,
ще му прекъсне жилите и кървави
олтара ще обагрят те^[3].

ПЪРВАТА ЖЕНА

Нещастна аз!

Жени, на помощ! Ох, надайте викове
за моята победа! Не оставяйте
да ми отнемат рожбата единствена!

ХОР

Уви! Уви!

О Мойри всемогъщи, постъпка чудовищна
отново е пред мен!
Ами всичко туй е дело на безсрамник и нахал!
Ах, приятелки, ужасно, страшно нещо е това!

МНЕЗИЛОХ

Ах, как смогнах да избия свръхнахалството у вас!

ХОР

Та това не е ли ужас — че и повече дори?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Ужас, да! Че той детето ми отне и го държи!

ХОР

И какво да речем на всичко това?
Ами той го извърши без всякакъв свян!

МНЕЗИЛОХ

И аз няма с това да приключа!

ХОР

Но като дойде, отдето
си дошъл, и ни побягна,
не очаквай да останеш
подир злото невредим!

МНЕЗИЛОХ

Не, дано това не стане! Моля всички богове!

ХОР

Кой ли, кой ли сред безсмъртните
богове ще ти помага в лошото?

МНЕЗИЛОХ

Аз няма да го дам! Напразно дрънкате!

ХОР

Ала кълна се — може би
не ще се радваш подир миг
на мръсната си хулна реч.
Че ние ще ти заплатим
за скверното ти дело както трябва.
Защото само подир миг
съдбата, променена, ще те вмъкне
в едно по-друго зло.

КОРИФЕЙКАТА

Ала ха вземи жените и надонеси дърва,
бързо, бързо да запалим тоя мръсен негодяй!

ПЪРВАТА ЖЕНА *(към Хора)*

Да тръгваме за съчки!

(Към Робинята си.)

Хайде, Манийо!

(Към Мнезилох.)

В главня ще те превърна днеска, знай си го!

МНЕЗИЛОХ

Пали, гори!

(Към детето.)

А ти събличай критското
дрешле, по-бързо! За смъртта си, миличко,
ще обвиняваш майка си единствена.

(Съблича го.)

Какво е туй! Момиченцето станало
на мях със вино със персийски чехлички!
Жени, ах, вий, хитруши и пияници!
Какво ли не измисляте да пиете!
Късмет сте за кръчмарите, беда за нас!
Беда за платове и за покъщнина!

Жените се връщат със съчки в ръце.

ПЪРВАТА ЖЕНА *(към Робинята си.)*

Я постави тук много съчки, Манийо!

МНЕЗИЛОХ

Да, постави.

(Към Първата жена.)

А ти кажи ми — ти ли го
роди това?

ПЪРВАТА ЖЕНА
Цели девет месеца

го носих.

МНЕЗИЛОХ
и го носи?

ПЪРВАТА ЖЕНА

Да, заклевам се!

МНЕЗИЛОХ
Три литра ли е? Колко?

ПЪРВАТА ЖЕНА
Що си сторил, бре?
Съблякъл си, безсрамнико, детето ми —
ей тонинко!

МНЕЗИЛОХ

Ей тонинко? Е, малко е.
На колко е? На три оки? На четири?

ПЪРВАТА ЖЕНА
На колкото е минало от празника^[4].
Но дай ми го.

МНЕЗИЛОХ
Това ли? Не, заклевам се!

ПЪРВАТА ЖЕНА
Ще те запалим!

МНЕЗИЛОХ

Хубаво! Палете ме!

Но на това

(Посочва детето)

ще му прережа гърлото!

(Показва нож.)

ПЪРВАТА ЖЕНА

Не, моля те! Постъпвай с мене както щещ,
но не и с него!

МНЕЗИЛОХ

Много си привързана!

Но все пак аз ще му прережа гърлото.

(Пробожда меха.)

ПЪРВАТА ЖЕНА

Уви, дете! Дай, Манийо, съдинката,
да събера кръвта на своята рожба!

МНЕЗИЛОХ

Отдолу дръж! Таз милост е единствена.

(Налива вино в съд, който Първата жена подлага, после изтръгва съда от ръцете ѝ, пие, а остатъка излива на земята.)

ПЪРВАТА ЖЕНА

Дано да пукнеш! Завистлив и злобен си!

МНЕЗИЛОХ

А тая кожа давам я на жрицата!

ВТОРАТА ЖЕНА

На жрицата — какво?

МНЕЗИЛОХ

Ей тук на, вземай го.

(Хвърля празния мех.)

ВТОРАТА ЖЕНА *(към Първата жена)*

Злочеста Мика, кой те похити, дете?

Кой, кой отмъкна милата ти щерчица?

ПЪРВАТА ЖЕНА *(посочва Мнезилох)*

Хей този тип. Но тъй като присъствуващ,

пази го, ние със Клистен отиваме,

за да обадя всичко на пританите.

(Излиза.)

МНЕЗИЛОХ

Какво е средство за избава? Хайде де!

Кой опит, кой тъкмеж? А пък виновникът

да се навре в такива неприятности

не се явява. Чакай да му пратя ли

вестител?

(Мисли.)

Зная аз едно решение
от „Паламед“^[5]: ще пиша на лопатите
и ще ги хвърля. Да, но нямам никакви
лопати! Откъде да взема, хайде де!

Какво, ще взема куп оброчни таблички,
ще ги изпиша и разхвърля! По-добре!
и те са от дърво като лопатите!

(Гържествено.)

Вие мои ръце!
Избавително дело на вас предстои!
Вие, гладки дъсчици!

(Пише.)

Е, хайде сега,
приемете резките,
глашатайки на моите мъки! Уви,
тук буква „р“ не струва!
Провървя, провървя! Де да тегля бразда?
Ха по-скоро вървете по всички страни —
и насам, и натам! Ала бързо!

(Разхвърля на всички страни дъсчиците.)

---

[1] *Котокиди* — атически дем. ↑

[2] За да не заобикалят целия Пелопонес, коринтците прекарвали корабите си през път, разкъсващ провлака, от едното море до другото.

↑

[3] Вероятна пародия на стих от Еврипидовата трагедия „Телаф“.

↑

[4] В оригинала този празник е уточнен: става дума за Дионисиите. ↑

[5] „Паламед“, недостигнала до нас Еврипидова трагедия, поставена през 415г. Невинният Паламед бил наклеветен от Одисей и осъден на смърт. Брат му, за да извести на баща си, издълбал съответен текст върху корабните лопати, които пуснал във водата. ↑

ПАРАБАЗА

ХОР

А сега блага дума ще кажем за нас, като пред вас парабаза.

Вярно, всеки изрича за женския род безброй унижителни думи, че сме зло за човеците и че от нас произлизат всички неволи — крамолите, борбите, ужасният бунт, и скръбта, и войната. Е, хайде,

щом сме зло, и то истинско, как и защо за съпруги ни взимате вие,

забранявате и да излизаме вън, и глава да подаваме само, и желаете с толкова ревност и страст, ей така, да си пазите злото?

А излезе ли твоята малка жена или ти пред вратата я свариш, луд лудуваш, когато би трябвало дар да принасяш от радост, че вярно

не намираш във къщи си своето зло и че то е изчезнало нейде.

Ако нейде у дружки^[1] на гости заспим, уморени от смях и забава,

всеки почва да търси своето зло, обикаля припряно леглата.

От прозореца, ако покажем лице, вие жадно разглеждате... злото.

Ако тя пък, засрамена, се прибере, още повече всеки желае да се мерне отново пак същото зло. И ние съвсем очевидно сме от вас по-добри, и то много. За туй доказателства — колкото щете.

Да докажем кои са по-лоши от нас. И така, ние казваме — вие, вие — ние. Добре, да размислим и тъй да поставим едни срещу други

и мъже, и жени, като всеки от тях се посочва със своето име.

Навзимаха надхвърля Хармин^[2] по дела, и делата сами го изтъкват.

И естествено също така Клеофонт^[3] е по-долен и от Салабакха.

А пък с Аристомакха, оная жена, маратонката, със Стратоника — вече толкова време нито един между вас не се хваща да спори.

Ами кой ли съветник от онзи мандат, от ланшния, може да бъде по-добър от Евбула? Не, даже Анит не ще каже нещо подобно. Ние гордо твърдим, че в сравнение с вас се оказваме много по-харни.

И коя ли жена ще задигне пари — петдесет таланта — държавни, и ще влезе в града ни тържествено с впряг от коне? Да отмъкне най-много от мъжа си торбичка със житце, и то още същия ден ще го върне. А сред тези мъже

(посочва публиката)

ние бихме могли да посочим не малко с подобни дела, при това по-големи гладници от нас, по-големи крадци и смешници от нас, по-големи търговци на роби.

Няма спор, и наследството бащино те не опазват грижовно, подобно на нас.

Ние пазим в изправност дори досега и кросно, и вретено, така

и желязното копие вкъщи,

а пък други мнозина по време на бой

са захвърляли щит —

тоя сенник — от своето рамо.

Много нещо ний, жените, можем днес да укорим у мъжете с пълно право, и особено едно.

Някоя от нас роди ли мъж, полезен за града —

командир, началник, — трябва да й се въздава чест,

и на Стении, на Скири, и на всички други дни,

празнични за нас, да им председателския стол.

А която е родила мъж негоден и страхлив,

бил той и триерарх бездарен, бил той калпав капитан,

трябва да седи смирено и с остригана глава

зад родилата храбреца. А какво се върши днес?

Майката на наш Хипèрбол, цяла в бяло облекло
редом с майката на Ламах! Ако някому даде
заем и поиска лихва, никой да не ѝ плати,
всичко силом да ѝ грабнат и така да ѝ рекат:
„Няма лихви и проценти с менти^[4] като твоя син!“

(Хорът се оттегля към дъното на сцената.)

---

[1] За да се избегне двусмислие, вместо „у други“, както е в оригинала, преводът предлага „у дружки“. Несъмнено в случая се говори за женски празници, при честването на които една жена може да пренощува в къщата на друга. Оригиналният текст е двусмислен и двусмислеността му, изглежда, не е преднамерена. ↑

[2] Харм̀ин — атински стратег, който току-що бил претърпял поражение в морска битка. ↑

[3] Клеофонт — току-що бил избран за водач на демократическата партия. ↑

[4] Проценти с менти — съзвучие, подобно на което има в оригинала. ↑

ТРЕТИ ЕПИЗОД

МНЕЗИЛОХ

Очите си изгледах, а пък няма го!
Какво ли ще му пречи? О, срамува се
от своя бледен Паламед, безспорно е!
С коя ли драма да го привлека сега?
А, знам! С „Елена“, с новата трагедия!
Освен това съм в женско одеяние!

ВТОРАТА ЖЕНА

Какво тъкмиш? Какво се блещиш толкова?
Елена ще ти загорчи! Прилично стой,
додето дойде някой от пританите.

МНЕЗИЛОХ (*имитира Елена*)

Това е Нил с девойките си хубави —
той вместо божи дъжд залива белият
Египет зарад чернорепоядците^[1].

ВТОРАТА ЖЕНА

Кълна се в светлата Хеката! Шмекер си!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

Родина ми е Спарта, многославната,
родител ми е Тиндарей!

ВТОРАТА ЖЕНА

Нещастнико!

На тебе? Той? Фринонд ти е родителят!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

Елена зовях.

ВТОРАТА ЖЕНА

Как? Пак жена ли си?
Не си платил за първото превръщане!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

Безброй души заради мене паднаха
край струйния Скамандър.

ВТОРАТА ЖЕНА

Как и ти не бе
сред тях!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

И аз съм тук. А моят клет съпруг,
а Менелай не се вестява никъде!
Защо живея?

ВТОРАТА ЖЕНА

По вина на гаргите.

МНЕЗИЛОХ (*забелязва Еврипид*)

Но сякаш нещо приласка сърцето ми!
Не ме лишавай, Зевсе, от надеждата!

Влиза Еврипид, предрешен като претърпелия корабокрушение Менелай.

ЕВРИПИД (*подражава на Менелай*)

Кой в тези укрепени двори властвува?
Дано приеме странниците, минали
през буря и през корабокрушение!

МНЕЗИЛОХ (*продължава да имитира Елена*)

Протей владее в този дом.

ВТОРАТА ЖЕНА

Какъв Протей,
нещастнико? Заклевам се, лъжец е той!
Умря Протей! Години десет минаха!

ЕВРИПИД (*продължава*)
В коя земя закотвили сме кораба?

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)
В Египет.

ЕВРИПИД (*продължава*)
Беден аз, къде сме стигнали!

ВТОРАТА ЖЕНА
Ти вярваш ли на тоя непрокопсаник?
Той дрънка! Тук е храмът на богините!

ЕВРИПИД (*продължава*)
Ами Протей? Той вътре ли е, вън ли е?

ВТОРАТА ЖЕНА
Не, теб те мъчи морска болест, страннико!
Че след като ти казахме „Умря Протей“,
отново питаш: „Вътре ли е, вън ли е?“

ЕВРИПИД (*продължава*)
Уви, умрял! Къде са го погребали?

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)
Ей гроба — дето ние сме приседнали.

ВТОРАТА ЖЕНА
Дано да пукнеш, и ще пукнеш сигурно,
че дръзваш да наричаш гроб олтарите!

ЕВРИПИД (*продължава*)
Защо седиш на таз могила гробищна

с глава покрита, страннице?

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

Насилват ме
на син Протеев да споделям ложето.

ВТОРАТА ЖЕНА

Какво тъй лъжеш чужденеца, клетнико?
Той, страннико, дойде при нас измамнишки,
за да краде от златните ни накити!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

Да, лай връз мен, отручай ме с ругателства!

ЕВРИПИД (*продължава*)

Ей, жено,
коя е тази хлевоуста бабичка?

МНЕЗИЛОХ

Протеевата Теоноя.

ВТОРАТА ЖЕНА (*към Еврипид*)

Бога ми,
Критила съм, на Антитей, гаргетеца^[2].

(*Към Мнезилох.*)

А ти си шмекер!

МНЕЗИЛОХ (*продължава*)

оля ти — приказвай си!
Но с твоя брат не ще се свържа никога,
изменяйки на Менелай, съпруга си!

ЕВРИПИД (*продължава*)

Що думаш? Извърни зеници бляскави!

МНЕЗИЛОХ *(продължава)*

Свения се след позора връз челото ми.

ЕВРИПИД *(продължава)*

Това какво е? Смаян съм, безмълвен съм!

Чий лик съзирам, богове? Коя си ти?

МНЕЗИЛОХ *(продължава)*

А кой си ти? Еднакъв е въпросът ни.

ЕВРИПИД *(продължава)*

Ти елинка ли си или тъдявашна?

МНЕЗИЛОХ *(продължава)*

Да, елинка. Кажи и ти за себе си.

ЕВРИПИД *(продължава)*

Приличаш на Елена изумително!

МНЕЗИЛОХ *(продължава)*

А ти на Менелай... по зеленчуците!

ЕВРИПИД *(продължава)*

Да, ти позна последния окаяник!

МНЕЗИЛОХ *(продължава)*

Дойде най-сетне в моите обятия.

Вземи ме, дръж ме в своите обятия!

Целувам те. Води, води, води ме ти,

вземи ме, бързо!

ВТОРАТА ЖЕНА

Ще се кае, бога ми,
водачът ти — ще го пречукам с факлата!

ЕВРИПИД *(Към Втората жена)*
Ти пречиш да откарам в Спарта своята
съпруга, дъщерята Тиндареева?

ВТОРАТА ЖЕНА
Аха, и ти си, мисля, непрокопсаник
и негов съучастник! Не току-така
дрънчахте за Египет!

(Посочва Мнезилох.)

Наказание
го чака! Ей притана и стражарина!

ЕВРИПИД
Зле стана! Кротко трябва да отстъпваме!

МНЕЗИЛОХ
Какво да правя, беден аз?

ЕВРИПИД
Спокойствие!
Додето дишам, с тебе ще съм винаги,
щом с мене са безчетните ми хитрости!

МНЕЗИЛОХ
На тая пръчка се не хвана рибица!

Явява се Пританът, следван от Стражар, който носи бич и изтезателна дъска.

ПРИТАНЪТ
Клистен за този хитрец ли говореше?

(Към Мнезилох)

Хей, ти, какво се гушиш? Я, стражарино,
в дъската го стегни и после тук ей на
сложи го и пази! Не пускай никого
да доближи до него! Дръж камшика си,
удри, ако пристъпи някой!

ВТОРАТА ЖЕНА

Правилно!

Едва не ми го грабна дени никаквец!

МНЕЗИЛОХ

Притане, умолявам те с десницата,
която, в шепа сгъната, пред подкупа
протягащ, окажи ми милост мъничка,
макар че трябва да умра.

ПРИТАНЪТ

Каква е тя?

МНЕЗИЛОХ

Поискай да ме съблече стражаринът
и гол към стълба да ме върже. Иначе,
с повезка и в шафранено, аз, старецът,
ще стана за посмешище на гаргите,
които ще гостя.

ПРИТАНЪТ

Реши Съветът ни

да бъдеш вързан в тези одеяния,
за да личи за всички, че си никаквец!

МНЕЗИЛОХ

Какво ми стори, ти, шафране! Олеле!
И никаква надежда за спасение!

Стражарят го отвежда. Пританът и Втората жена излизат.

ХОР

Ха сега да започваме нашите игри, обичайни у нас за жените
в часовете свещени на тайния култ на двете богини. И Пāvзон
тези обреди тачи и пости през тях
и той често се моли заедно с нас
от година до друга да може все тъй
да прекарва в по-дълги пости.

Ха напред, пристъпвай леко и кръг извивай,
ха сплети ръка в ръка и в ритъма танцов
нека всяка се носи! С чевърсти нозе пристъпвай. Но хорът ще
трябва,
докато във кръг се движи, всичко с поглед да следи.

ПЪРВА СТРОФА

Също тъй
олимпийския божи род
всяка с песен да прославя и да тачи с бесен танц.

ПЪРВА АНТИСТРОФА

Който пък
чака — в този кът свещен —
аз, жената, да злословя за мъжете, — той греши!

ЕПОД

Трябва, да,
както си му е редът,
най-напред със кръшна стъпка да започнем кръгов танц.

ВТОРА СТРОФА

Прославяй бога звънколирен^[3]
и лъконосната девица,
девствената Артемида.
Поздрав, о далнострелни,
молим, дай ни победа!

И Хера всемогъща,
достойно да възпеем,
която има дял във всички хорове
и пази ключа брачен.

ВТОРА АНТИСТРОФА

И Хермес, бога на стадата,
и Пан, и нимфите любезни
моля да ни се усмихнат
благо, нека със радост
в тоя танец да участват!
И тъй, започвай с радост
прекрасен двоен танец!
Напред в игра, жени, по обичая ни,
в деня, когато постим!

ЕПОД

Но, хоп, ритмично промени посоката!
Извивай песен ясна!
Хайде, сам води ни,
Бакхе, господарю
бръшланоносни! Аз пък
ще те възпявам с буйни песни!

ТРЕТА СТРОФА

Ти, Дионисе-Бромий,
сине на Зевс и Семела,
бродиш в планинските дебри,
и те пленяват
нимфите с мили песни,
Ѐвие, Ѐвие, боже,
в твоите всенощни танци!

ТРЕТА АНТИСТРОФА

Гръмва наоколо екот

от китеронските^[4] дебри,
ридове с тъмно листе
в мрачните сенки,
скални долини тътнат.
Около тебе с буйна
шума бръшлян се вие.

(Хорът се оттегля в дъното на сцената.)

---

[1] *Чернорепоядци* — т.е. хора, които ядат черна ряпа. ↑

[2] *Гаргетец* — от атическия дем Гаргет. ↑

[3] *Звънколирен* бог е Аполон. Малко по-нататък той е назован и далнострелен по старинна Омирова традиция. ↑

[4] *Китеронски дебри* — на планината Китерон, лежаща на границата между атика и Беотия. ↑

ЧЕТВЪРТИ ЕПИЗОД

Стражарят се връща заедно с Мнезилох, когото, привързан за стълб, носят Фигуранти. Последните го оставят на едно възвишение и се оттеглят.

СТРАЖАРЯТ

Тук може плачеш колкото си искаше.

МНЕЗИЛОХ

Стражарю, моля...

СТРАЖАРЯТ

Няма нужда молиш ме.

МНЕЗИЛОХ

... поотслаби ми клина.

СТРАЖАРЯТ

Туй ще правим го.

МНЕЗИЛОХ

Ох, беден аз! Ти стягаш още повече!

СТРАЖАРЯТ

Ти иска още повеш?

МНЕЗИЛОХ

Оле, олеле!

Дано да пукнеш!

СТРАЖАРЯТ

Мълкай, старец глупаво!
Ще донесъм рогозка, тебе пазим те.

(Излиза.)

МНЕЗИЛОХ
На Еврипид дължа аз тези радости!

(Забелязва в далечината Еврипид, предрешен като Персей.)

Небе! Надежда, Зевсе-избавителю!
Той май не ще ме предаде, загатва ми,
че идвайки в Персеевата фигура,
аз трябва да съм Андромеда. Прочее,
въжетата са тук. Той иде, види се,
да ме спаси. Не би долитнал иначе.

(Имитирайки Андромеда.)

Девойки мои мили,
как мога да си ида,
без да ме види скитът?
Ти, дете ми отвърщаш в пещерите,
ти чуваш ли?
Склони и позволи ми
да ида при жена си.
Безмилостен е, който ме привърза —
мен, клетия страдалец!
Едва избягал от една
изгнила баба, ще умра!
Защото скитът, моят страж,
враждебен, гибелен, стои,
привързвайки ме тук за пир на гарвани!
Ти виждаш, не за весел танц
и не сред дружки тук стоя,

не с урна във ръце,
а в гъсти, здрави мрежи съм заплетена,
жертва на чудовището Главкет.
И не със брачна песен,
а с песен на верига
за мен, жени, плачете вий.
Че тегля, клета, жребий клет
(горко на мен, горко на мен!),
и други гнусни теглила
от близък свой човек, та моля
с горещ и многосълзен адски вопъл
— ах, ах, ах, ах! —
човека, който ме обръсна пръв,
облече ме в шафрановия плащ
и ме изпрати в този храм,
където са жените.
На моя дял сурови демоне!
О, прокълнат съм аз!
И кой не ще погледне
при тая горест моите страдания?
Нека светилото огнено в етера
нещастния мене затрие!
Вече не искам да гледам безсмъртния
пламък, тъй както вися във веригите,
болка задавя ми гърлото, бързият
път към мъртвите е то.

ЕВРИПИД (*невидим, имитира Ехо*)
Здравей, девойко мила. Ала татка ти,
Кефея, от когото си захвърлена,
небето да погуби!

МНЕЗИЛОХ

О коя си ти,
която се смили над теглилата ми?

ЕВРИПИД

Оназ глумлива словоповторителка
Ехо, която лани в тези местности
на Еврипид в конкурса бе помощница.
Но ти, дете, си изпълнявай ролята,
плачи горчиво.

МНЕЗИЛОХ

Ти повтаряй воплите.

ЕВРИПИД

Ще се погрижа. Но почни си словото.

МНЕЗИЛОХ

Свещена Нощ!
Колко дълъг е твоят бяг
с колесницата в свода, покрит със звезди
на ефира свещен
през пресветия връх олимпийски!

ЕВРИПИД

Олимпийски!

МНЕЗИЛОХ

Защо Андромеда в такива беди
е затрупана днес?

ЕВРИПИД

Затрупана днес?

МНЕЗИЛОХ

Аз, нещастна, смъртта...

ЕВРИПИД

Нещастна, смъртта.

МНЕЗИЛОХ

Умори ме, старице, със твоя брътвеж.

ЕВРИПИД
С твоя брътвеж.

МНЕЗИЛОХ
Ти се вмъкна при мене, свидетел е Зевс,
нагло!

ЕВРИПИД
Нагло!

МНЕЗИЛОХ
Позволи, драги мой, да си кажа речта.
То е радост за мен. Хайде, спри!

ЕВРИПИД
Хайде спри!

МНЕЗИЛОХ
Хайде, поврага, марш!

ЕВРИПИД
Хайде, поврага, марш!

МНЕЗИЛОХ
Ах, беда!

ЕВРИПИД
Ах, беда!

МНЕЗИЛОХ
Брътвиш ти!

ЕВРИПИД
Брътвиш ти!

МНЕЗИЛОХ
Зареви!

ЕВРИПИД
Зареви!

МНЕЗИЛОХ
Запищи!

ЕВРИПИД
Запищи!

СТРАЖАРЯТ (*върща се, като носи рогозка*)
Ти какво дрънши?

ЕВРИПИД
Ти какво дрънши?

СТРАЖАРЯТ
Ще завикам притан!

ЕВРИПИД
Ще завикам притан!

СТРАЖАРЯТ
Кой беда?

ЕВРИПИД
Кой беда?

СТРАЖАРЯТ
Откъде туй глас?

ЕВРИПИД
Откъде туй глас?

СТРАЖАРЯТ

Ти дрънши!

ЕВРИПИД

Ти дрънши!

СТРАЖАРЯТ

Тебе бой!

ЕВРИПИД

Тебе бой!

СТРАЖАРЯТ

Ти смееш на мен?

ЕВРИПИД

Ти смееш на мен?

МНЕЗИЛОХ

Не съм аз, ами тая жена, ето тук!

ЕВРИПИД

Жена, ето тук.

СТРАЖАРЯТ

Де туй мръсно шена?

МНЕЗИЛОХ

Тя избяга оттук.

СТРАЖАРЯТ

Ей, ти бягъл къде?

ЕВРИПИД

Ей, ти бягъл къде?

СТРАЖАРЯТ

Аз ще казвам на теб!

ЕВРИПИД

Аз ще казвам на теб!

СТРАЖАРЯТ

Ти пак нещо ръмши!

ЕВРИПИД

Ти пак нещо ръмши!

СТРАЖАРЯТ

Туй мръсница дършиш!

ЕВРИПИД

Туй мръсница дършиш!

СТРАЖАРЯТ

Туй бърливо шена и проклето.

Еврипид се появява.

ЕВРИПИД (*имитира Персей*)

О богове, в каква земя на варвари
пристигнах с полет бърз? Та посред етера,
проправяйки си път, летя с крилатите
нозе към Аргос аз, Персей, отнасяйки
главата на Горгоната.

СТРАЖАРЯТ

На писар ли

Горгон глава ти носиш?

ЕВРИПИД

На Горгоната,

ти казвам аз.

СТРАЖАРЯТ

Горгон аз казва същото.

ЕВРИПИД

Кой бряг е този и коя — девойката,
подобна на богиня? Като кораб е
привързана!

МНЕЗИЛОХ (*към Еврипид*)

О, съжали злочестата,
о страннико, освободи ме!

СТРАЖАРЯТ (*към Мнезилох*)

Млъкнеш ти!
Проклето, смей приказваш пред умирало!

ЕВРИПИД (*към Мнезилох*)

Девойко,
със болка гледам как висиш във въздуха!

СТРАЖАРЯТ

Не е девойко, ами грешно старец е,
и хитро и крадливо.

ЕВРИПИД (*към Стражаря*)

Андромеда е,
Кефеевата щерка! Дрънкаш глупости!

СТРАЖАРЯТ (*повдига дрехата на Мнезилох*)

Погледвай шлена — малко тебе струва де?

ЕВРИПИД (*към Мнезилох*)

Девойко, дай ми да допра ръката ти.

Стражарят го възпира.

Ей, ските, всички хора имат слабости,
а моята е тая, че в девойката
се влюбих.

СТРАЖАРЯТ

Тебе не завиждам никакво.

Ако на туй страна обърне задника,
аз няма завист, ако ти надупиш го.

ЕВРИПИД

Защо не даваш да спася девойката,
да паднем с нея в ложето си сватбено?

СТРАЖАРЯТ

Щом искаш много старец да нагъзило,
дъска пробиваш и отзад минаваш го.

ЕВРИПИД

Не, ще разкъсам връзките!

СТРАЖАРЯТ *(размахва бича)*

Ще биям теб!

ЕВРИПИД

Все пак ще го направя!

СТРАЖАРЯТ

То главата твой

с тоз мечаноша ще ти го отрязваме.

ЕВРИПИД

Какво да сторя? Де да търся доводи?
не, чужда ни е таз природа варварска.
Поднасяй нова мъдрост на невежите!
Напразен труд! Тук трябва машинация,
съобразена с него, да използвам.

(Излиза.)

СТРАЖАРЯТ

Лисица мръсен, искал измаймуни ме!

МНЕЗИЛОХ

Персее, знай, оставяш ме в нещастия!

СТРАЖАРЯТ (към Мнезилох)

Аз вижда още ти шелай да биям теб?

ХОР

Наш обичай е да викаме
в нашия хор хоролюбната
дева Палада, безбрачната.

ПЪРВА СТРОФА

Нашия град покровителства,
власт има в него единствена,
„Ключница“ тя се нарича.
Яви се ти, която
тираните презираш.

ПЪРВА АНТИСТРОФА

Вика те женският народ.
Хайде, ела и донеси
празниколюбен мир.

ВТОРА СТРОФА

Идвайте кротки и благостни,
о господарки, в гората си,
дето на мъж не е дадено
да наблюдава свещените обреди —
с факелен блясък разкрийте ги —
гледка безсмъртна.

ВТОРА АНТИСТРОФА

Хайде, дохождайте, молим ви,
тачени законодателки.
Ако сте идвали някога
в дните предишни при нашия
зов, и сега появете се
тук, помежду ни!

ЕКЗОД

Стражарят е заспал. Явява се *Еврипид*, с арфа в ръка; той води със себе си млада *Танцьорка* и *Флейтист*.

ЕВРИПИД

Жени, ако желаете за в бъдеще
да сключите със мене мир, настанал е
мигът, от днес нататък да не чуете
от мене лоша дума. Обявявам го.

ХОР

Защо ни даваш тези уверения?

ЕВРИПИД

Човекът, вързан тука, ми е родственик.
Ако ми го дадете, няма никога
да чуете срамотна реч. А иначе
ще кажа, щом се приберат мъжете ви
от похода, с какво се занимавате.

ХОР

Каквото можем ние, знай, съгласни сме.
Но сам ти убеждавай този варварин.

(Посочва Стражаря.)

ЕВРИПИД

Това е моя грижа.

(Към Танцьорката.)

Ти, Сърнето ми,
помни какво приказвахме на идване.
най-първо в танц мини, но поразгърдена.

(Към Флейтиста.)

Ти, Тередоне, я надуй персийската!

Докато Флейтистът свири, а Танцьорката играе, Еврипид се предрешва като бабичка.

СТРАЖАРЯТ *(събужда се)*
Какво е това шумно? Песни буди ме!

ЕВРИПИД *(имитира бабичка)*
Това момиче има упражнение,
че ще танцува в някаква компания.

СТРАЖАРЯТ
Да упрашни, да танци, аз не преши му.
Как двиши то като бълха на вълната!

ЕВРИПИД *(към Танцьорката)*
Добре, свали си дрешката, детето ми,
седни на коленете на стражарина,
опни нозе да те събуя.

СТРАЖАРЯТ
Хубо туй,
седай, седай, то хубо, хубо, мишенце!
Хо, твърдо му гърдишки, също репишки!

Танцьорката, гола, отново подхваща танца си.

ЕВРИПИД *(към Флейтиста)*
Свири по-бързо! Страх те е от скита, а?

СТРАЖАРЯТ
Красиво задник!

(Към изправения си член.)

Теб ще биям, там стоиш!
Така то! Хубаво държи се пишка ми!

ЕВРИПИД *(към Танцьорката)*
Добре, вземи си дрешката, че време е
да тръгнем.

СТРАЖАРЯТ *(към Танцьорката)*
Първо мене не целуваш ли?

ЕВРИПИД
Отлично!

(Към Танцьорката.)

Целуни го!

СТРАЖАРЯТ

Ой, ой, их-их-хих!
Език му сладко като мед атишеско.

(Към Танцьорката.)

Ти с мене спиш!

ЕВРИПИД
Ха сбогом ти, стражарино.
това не е възможно.

СТРАЖАРЯТ

Мошно, бабишко,
услуга туй направиш.

ЕВРИПИД

Драхма даваш ли?

СТРАЖАРЯТ

Тъй, тъй, то дава.

ЕВРИПИД

Хайде, дай паричката!

СТРАЖАРЯТ

Ама аз няма. Дръшай тука шанта ми.
Аз после носи тебе.

(Към Танцьорката.)

Тръгваш, моето.

(Към Еврипид.)

А ти да пази тоя старо,

(посочва Мнезилох)

бабишко.

А как е твое име?

ЕВРИПИД

Артемизия^[1].

СТРАЖАРЯТ

Тогава помним име: Артамуксия.

(Отвежда Танцьорката.)

ЕВРИПИД
Дотук вървя добре, хитрецо Хермесе!

(Към Флейтиста.)

Вземи това

(подава му арфата)

и беж оттука, малкият!
А аз ще го спася.

(Към Мнезилох.)

Ти бягай мъжката,
когато те отвържа, без забавяне,
към къщи, при жена си и децата си.

МНЕЗИЛОХ
Развържеш ли ме, моя ще е грижата.

ЕВРИПИД *(развързва го)*
Освободен си. Беж, преди стражаринът
да дойде и те хване.

МНЕЗИЛОХ

Точно тъй е, правя го.

Двамата избягват.

СТРАЖАРЯТ (*връща се*)

О бабишко, как мило твое мишенце,
не лошаво, любезен. Де е бабишко?
Ох, аз умряло! Де отишло старецът?
Ей, бабишко, ей, бабо! лошо правила!
Ей, Артамуксия!
Излъгал баба мен! По-бързо, бягаш ти!

(Вижда на земята чантата си и я ритва.)

Ти право шанта: мене прави шантаво.
Ой, ой!
Как правим! Де тоз баба? Артамуксия!

ХОР

Не питаш ли за бабичката с арфата?

СТРАЖАРЯТ

Тъй, тъй! Видял го?

ХОР

Тръгна тя по този път,
а пък един старик я съпровождаше.

СТРАЖАРЯТ

Шафран ли имал старото?

ХОР

Твърдя ти го.
Върви оттук, ще паднат във ръцете ти.

СТРАЖАРЯТ

Проклето баба! Бягам аз по който път?
Ей, Артамуксия!

(Тича надясно.)

ХОР

Върви направо. Де търчиш? Отново ли
отгук ще гониш? Хукнал си наопаки.

СТРАЖАРЯТ

Нещастно аз! Но тишай, Артамуксия!

(Изтичва наляво.)

ХОР

Ха тичай бързо, добър път към гаргите!
Но достатъчно вече играхме за днес,
та за всяка вече е време
да си иде дома. А за тази игра
Тесмофорите с дар
милосърден дано ни даруват!

---

[1] *Артемизия* — Еврипид назовава името на малоазийската царица, прочута с разсъдителността и похватността си. ↑

Електронна обработка: Марта Ивайлова, 2007

Издание: Аристофан. Комедии. С., 1985. Издателство „Народна култура“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.